

**ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ
ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՉՐԱՑՄԱՆ
ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ**

Ա. Ա. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Համաշխարհային տնտեսության զարգացման արդի փուլում գլոբալացման գործընթացը ոչ միայն նոր հնարավորություններ է ընձեռում տնտեսության զարգացմանը, այլև նոր ռիսկեր ու վտանգներ է պարունակում: Վերջին համաշխարհային ֆինանսատնտեսական ճգնաժամը ևս մեկ անգամ ցույց տվեց շուկայական ինքնակարգավորման համակարգի ոչ կատարյալ լինելը: Իհարկե, դա նորություն չէր համաշխարհային հանրության համար: Նմանատիպ ճգնաժամեր են առաջացել նաև նախկինում: Հենց այդպիսի իրադարձություններն են պարտադրում կապիտալիստական երկրներին վերանայել շուկայական տնտեսավարման համակարգի գործունեության շրջանակները՝ մեծացնել պետական միջամտության աստիճանը: Չուտ կապիտալիստական տնտեսություն վաղուց արդեն գոյություն չունի (եթե նույնիսկ երբևէ գոյություն է ունեցել): Նույնիսկ ամենաազատական երկրներում պետության միջամտությունը դուրս է դասականների կողմից սահմանված գործառույթների շրջանակներից: Այսօր պետությունը ոչ միայն փորձում է շտկել շուկայական համակարգի թերությունները, այլ նաև կանխատեսում ու պլանավորում է տնտեսության զարգացման հիմնական ուղղությունները: Չնայած կանխատեսումը և պլանավորումը պլանային տնտեսության հիմնական տարրերն են, այնուամենայնիվ դրանք սկսեցին կիրառվել նաև կապիտալիստական երկրներում: Կարծում ենք, որ դա բնական է, քանի որ սկզբնական շրջանում ռազմավարական պլանավորման տեսության հիմնադիր Ն.Կոնդրատևի գաղափարները փորձարկվել են պետության կողմից չկարգավորվող տնտեսավարման համակարգում: Մասնավորապես նա նշում

է. «Միլիոնավոր անկախ գյուղացիական տնտեսություններ իրականացնում են արտադրական և տնտեսական գործունեություն: Այդ գործունեության ընթացքում նրանք իրենց անձնական շահն են հետապնդում: Այդ ամենը ստիպում է հարմարվել շրջակա բնական ու հասարակական միջավայրին: Պետական մարմիններն իրենց հերթին ագրոտնտեսական օգնության միջոցառումներով (մելորացիա, վարկերի, սերմերի, արտադրության գործիքների տրամադրում) նպաստում են գյուղատնտեսության զարգացմանը: Այդպիսով, գյուղատնտեսության տարերային զարգացման մեջ նրանք ներմուծում են պլանավորման տարրեր»[4,615]: Վերը շարադրվածից պարզ է դառնում, որ խոսքը վերաբերում է ոչ թե ապրանք արտադրողների նկատմամբ պետական դիկտատի կիրառմանը, այլ նրանց գործունեության վրա պետության անուղղակի ազդեցությանը:

Շուկայական տնտեսության պայմաններում պետական կարգավորման տեսության հիմանդիր Քեյնսի հետևողը Ջ.Հեյլբրեյթը եկավ այն եզրակացության, որ շուկայական հարաբերություններն առավել արդյունավետ են «պլանային կապիտալիզմի» պայմաններում: Հեյլբրեյթի գաղափարները գործնական կիրառություն ունեցան Ճապոնիայի, Ֆրանսիայի, Ավստրիայի, Շվեդիայի տնտեսությունների պլանավորման ընթացքում: «Շուկա թե պլան» հիմնախնդիրը այսօր լուծվում է հետևյալ մոտեցմամբ. «շուկա՝ որքան հնարավոր է, պլան՝ որքան անհրաժեշտ է»: Միաժամանակ պետք է նշել, որ գոյություն ունեն շուկայական և պլանային կարգավորման մեխանիզմների տարբեր հարաբերակցությունների վրա հիմնված համակարգեր՝ առավելապես ազգային տնտեսության ինքանակարգավորման շուկայական մեթոդների կիրառումից (ԱՄՆ, Գերմանիա և այլն) մինչև այնպիսիք, որտեղ պետությունը վերարտադրության գործընթացի պլանավորման գործում էական դերակատարություն է ստանձնում (Հարավային Կորեա, Ճապոնիա, Ֆրանսիա և այլն): Ազգային տնտեսու-

յան պլանավորման գործընթացը կարևորվում է հատկապես ճգնաժամային իրավիճակներում:

Ռազմավարական պլանները ներառում են ազգային տնտեսության երկարաժամկետ զարգացման հիմնական ուղղությունները: Կարճաժամկետում այդ ուղղությունները տնտեսավարող սուբյեկտների տեսանկյունից միգուցե այդքան էլ գրավիչ չեն, սակայն պետության զարգացման համար ամենաարդյունավետ ուղին են: Շուկայական տնտեսության մեջ պլանավորումը երկրի սոցիալ-տնտեսական քաղաքականության իրականացման մեթոդ ու այդ գործընթացների վրա ազդող գործիք է: Դրա նպատակն է ապահովել շուկայական մեխանիզմներով չկարգավորվող սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների լուծումը:

Շուկայական տնտեսությունում առավել տարածված է ինդիկատիվ պլանավորումը: Ինդիկատիվ ծրագրերը մեկ փաստաթղթի մեջ ներառում են սոցիալ-տնտեսական զարգացման գաղափարներ, տնտեսության զարգացման կանխատեսումներ, տարբեր ոլորտների զարգացման պետական ծրագրեր, ինչպես նաև տնտեսության մակրոտնտեսական կարգավորման համալիր միջոցառումներ: Հանդիսանալով մակրոտնտեսական զարգացման պետական ծրագրավորման առավել տարածված ձև՝ ինդիկատիվ պլանավորումը տնտեսական համակարգի կարգավորող չափանիշների ձևավորման գործընթացի ամբողջություն է, որը բնութագրում է երկրի տնտեսական իրավիճակն ու զարգացումը: Ինդիկատիվ պլանավորման պարագայում պետությունը, հաշվի առնելով հասարակության հետաքրքրությունները, շրջանների կարիքները և շուկայի սուբյեկտների շահերը, մշակում է ազգային տնտեսության ու մասնավոր հատվածի տնտեսական զարգացման պլաններ, սահմանում է կոնկրետ տնտեսական կողմնորոշիչներ:

Հայաստանի Հանրապետությունում տնտեսության ռազմավարական պլանավորման մեխանիզմներ համեմատաբար վերջերս են կիրառվում: Վերափոխումների սկզբնական փու-

լում տնտեսական կանխատեսումը և տնտեսության հետագա զարգացման պլանավորումը սահմանափակվում էր պետական բյուջեի պլանավորման գործընթացով, մասամբ նաև կառավարության գործունեության ծրագրերով: Տնտեսության երկարաժամկետ պլանավորման առաջին ծրագրերից է «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագիրը», որը Հայաստանի Հանրապետությունում կիրառվում է 2003 թվականից: Մենք այն կարծիքին ենք, որ տնտեսության երկարաժամկետ զարգացման ծրագրեր վաղուց էր անհրաժեշտ կիրառել: Համաշխարհային փորձը վկայում է, որ նման ծրագրերի կիրառությունը բխում է հատկապես վերափոխումների շրջանում գտնվող երկրների առանձնահատկություններից:

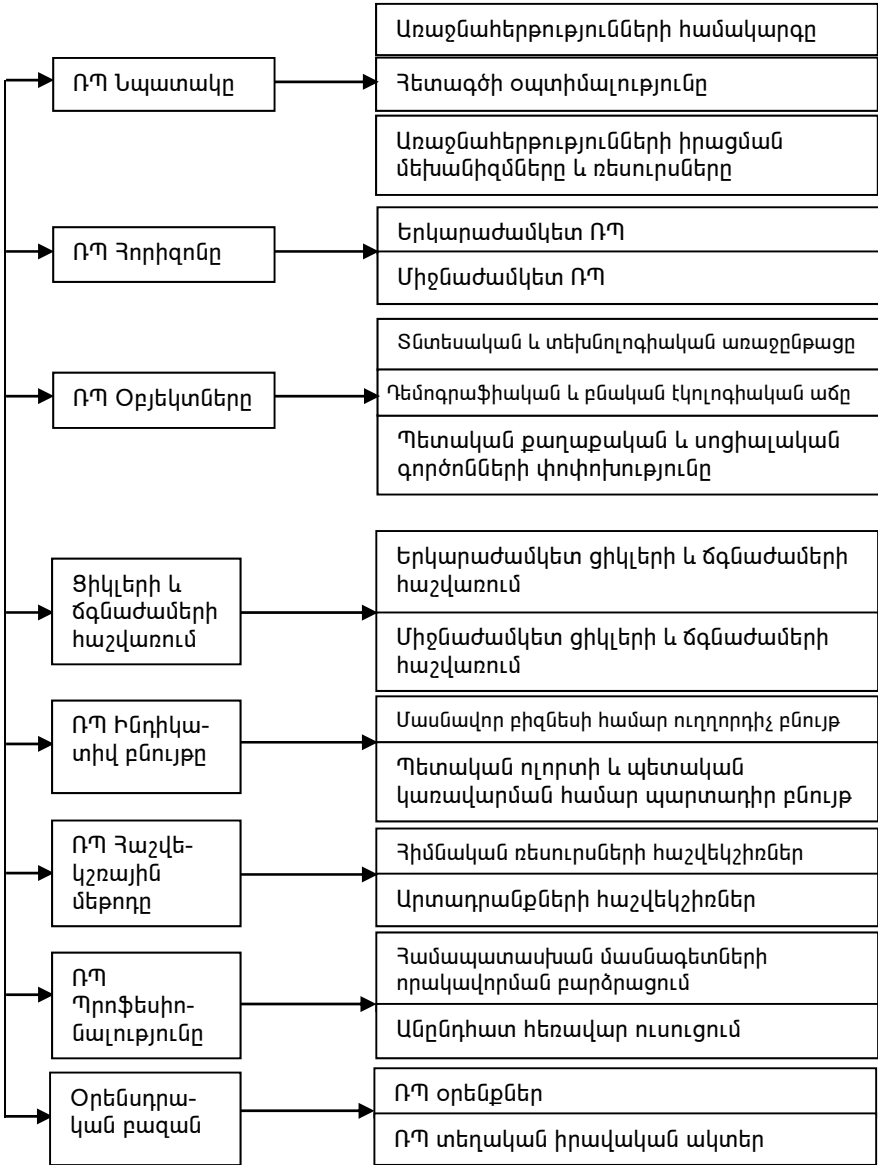
Իհարկե զարմանալի է, որ հանրապետությունում որպես առաջին ռազմավարական նպատակ ընտրվեց աղքատության հաղթահարումը: Կարծում ենք, որ տնտեսության զարգացման տվյալ փուլում կառուցվածքային փոփոխությունների հիմնախնդիրն առավել արդիական էր ու կարող էր որպես գերնպատակ սահմանվել: Էլ ավելի զարմանալի էր, որ այդ փաստաթուղթը 2008 թվականին վերանվանվեց «Կայուն զարգացման ծրագիր»: Ինչպես ցույց է տալիս համաշխարհային փորձը, վերափոխումների շրջանում գտնվող երկրներում կիրառվող երկարաժամկետ առաջին ծրագրերը կոչվում էին «Ազգային զարգացման համալիր պլաններ»: Իհարկե, կարող է թվալ, թե ծրագրի անվանումը այդքան էլ կարևոր չէ, սակայն պետք է նշել, որ անվանումից է բխում բովանդակությունը: Այնուամենայնիվ, կառավարությունը նախընտրեց երկարաժամկետ նպատակ սահմանել աղքատության հաղթահարումը, որից պետք է բխեին նաև հետագա միջնաժամկետ և կարճաժամկետ պլանավորման ծրագրերը:

Այժմ վերլուծենք «Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագիր» և «Կայուն զարգացման ծրագիր» կառուցվածքն ու փորձենք պարզել, թե որքանով են դրանք համապատասխանում ռազմավարական պլանավորման ծրագրերի

կառուցման մեթոդոլոգիային: Գծագիր 1-ում բերված է պետական ռազմավարական պլանավորման մեթոդոլոգիան:

Ըստ էության, յուրաքանչյուր ծրագրի հիմնական հատվածը նպատակի սահմանումն է: Պետական ռազմավարական պլանավորման նպատակ կարող է լինել սոցիալ-տնտեսական, էկոլոգիական և տարածքային զարգացումն ու նորարարական տեխնոլոգիաների ներդրումը: Հաշվի առնելով իրական պայմաններն ու ներքին և արտաքին սահմանափակումները՝ կառավարությունը կարող է ակնկալել զարգացման օպտիմալ ուղղվածություն:

Գծագիր 1. Պետական ռազմավարական պլանավորման մեթոդոլոգիան [5]

Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրով սահմանվեցին այն սպառնալիքները, որոնք բխում էին աղքատության և անհավասարության ձևավորված մակարդակից: Մասնավորապես.

- Հասարակության բեռնացման առկա վիճակի շարունակականությունը սպառնում է խորացնել հասարակական շերտերի փոխադարձ օտարումը, որն իր հերթին վտանգում է երկրի սոցիալ-տնտեսական զարգացումն ու հզոր պետության կայացումը:
- Աղքատության մեծ չափերը խոչընդոտում են քաղաքացիական հասարակության և քաղաքացիական համաձայնության կայացմանը և հետևաբար իրավական և ժողովրդավարական պետության կայացմանը:
- Աղքատների բազմահազարանոց խավը ավելի ու ավելի հետ է մնում մարդկային զարգացման ընդհանուր օրինաչափություններից, որոնք կհանգեցնեն երկրի ընդհանուր մարդկային կապիտալի որակազրկմանը:
- Աղքատության տարածվածության պայմաններում խիստ սահմանափակում են քաղաքացիների ինքնահաստատման և ինքնաիրացման հնարավորությունները:
- Տևական աղքատացման գործընթացը հասարակության անդամների մեծամասնության մեջ արմատավորում է պասիվության, հոգեբանական դեպրեսիայի, նիհիլիզմի և հոռետեսական տրամադրություններ, որի հետևանքով պակասում է մոտիվացիան, նախաձեռնողականությունն ու մասնակցությունը երկրի հասարակական, տնտեսական և սոցիալ-մշակութային կյանքին[1,7]:

Սպառնացող վտանգները կանխարգելելու և բնակչության մեծամասնությանը առկա ծանր վիճակից դուրս բերելու համար **ԱՀՌԾ-ում նպատակ է դրված կրճատել աղքատություն-**

նը, որպեսզի այն դադարի երկրի տնտեսական, սոցիալական ու մարդկային առաջադիմությունն արգելակող և հասարակությունը կազմալուծող գործոն լինել [1,38]:

Այս տեսակետից ԱՀՌԾ-ում սահմանված նպատակներն, ինչպես նաև դրանց հասնելու համար անհրաժեշտ միջոցառումները վերացական են: Օրինակ, ԱՀՌԾ-ի գլուխ 4-ում նշվում է. «Աղքատության հաղթահարման տեսակետից կարևոր նախապայման է կայուն, բարձր տեմպերով տնտեսական աճի ապահովումը»[1,38]: Առաջին հայացքից կարծես թե ամեն ինչ բնական է. տնտեսական աճը նպաստում է բնակչության եկամուտների աճին, իսկ վերջինս էլ բերում է աղքատության մակարդակի կրճատմանը: Ծրագրում առկա նախադասությունը մեզ համար ընդունելի կլիներ, եթե այն լիներ դասախոսության տեքստի մի մաս: Որպես ռազմավարական ծրագրի գլխավոր նպատակ՝ այն ընդունելի չէ, որովհետև հետագայում էլ ծրագրի հեղինակները չեն մանրամասնում, թե ինչպես է անհրաժեշտ մնան աճ ապահովել:

Նույնը կարող ենք ասել նաև 2008 թվականին ընդունված «Կայուն զարգացման ծրագրի» մասին: Պետությունը կայուն զարգացումը պլանավորման գերակա նպատակ կարող է համարել միայն այն դեպքում, երբ տնտեսությունը կայացած է, իր ուրույն տեղն ու դերը ունի համաշխարհային տնտեսությունում, ինչը չի կարելի ասել Հայաստանի Հանրապետության տնտեսության մասին: Հետևապես, դեռևս չկայացած տնտեսությունում կայուն զարգացման նպատակ ունենալը անիմաստ է:

Կարելի է ասել, որ «Կայուն զարգացման ծրագիրը» ԱՀՌԾ-ից տարբերվում է միայն անվանումով: Հետևապես ծրագրի գլխավոր նպատակները, ըստ էության, էական փոփոխության չեն ենթարկվել. «Չնայած ծայրահեղ աղքատությունը կարելի է համարել հիմնականում հաղթահարված, աղքատությունը դեռ ներկայացնում է լուրջ սոցիալական հիմնահարց, որն ի վիճակի է վտանգել երկրի սոցիալական կայունությունը և երկարաժամկետ հեռանկարում տնտեսական

զարգացման արգելք հանդիսանալ: Այդ պատճառով բնակչության բարեկեցության աճը և աղքատության հաղթահարումը, ներառյալ ծայրահեղ աղքատության վերացումը, կշարունակեն մնալ «Կայուն զարգացման ծրագրի» հիմնական նպատակներից մեկը»[2,33]:

Ռազմավարական պլանի հորիզոնը պետք է բավարար լինի խոշոր հիմնախնդիրների արդյունավետ լուծման համար: Ըստ էության, առավել երկարաժամկետ ռազմավարական պլանների համար օպտիմալ ժամանակահատվածը 20-30 տարի է: Միաժամանակ երկարաժամկետ ռազմավարական պլանները համատեղվում են միջնաժամկետ պլանների հետ, որոնց կատարման ժամանակահատվածը կազմում է 5-10 տարի: Այս առումով ինչպես ԱՀՌԾ-ն, այնպես էլ «Կայուն զարգացման ծրագիրը» երկարաժամկետ ռազմավարական ծրագրեր են, քանի որ գոյություն ունեն նաև միջնաժամկետ ծախսերի կատարման ծրագրեր: Հետևապես, ծրագրերի նվազագույն ժամանակահատվածը պետք է լինի 20 տարի, այնինչ կանխատեսումները կատարված են 13-14 տարվա համար: Բացի դրանից, եթե հաշվի առնենք, թե ինչպիսի հիմնական նպատակներ են սահմանված ծրագրերով, ապա պարզ կդառնա, որ ԱՀՌԾ-ի և «Կայուն զարգացման ծրագրի» հորիզոնը կարճ է սահմանված:

Մովորաբար պետական ռազմավարական պլանավորման օբյեկտ է համարվում տնտեսության զարգացումը, նրա հիմնական տարրերի՝ ՀՆԱ-ի աճի, ինֆլյացիայի, ներդրումների և այլն, դինամիկայի կանխատեսումը: Սակայն այստեղ անհրաժեշտ է գիտականորեն հիմնավորել մակրոտնտեսական ցուցանիշների փոխկապվածությունն ու փոխկախվածությունը: Տնտեսական դինամիկայի հետազոծման առաջին հերթին կախված է առաջնային գործոններից և դեմոգրաֆիական ու բնական էկոլոգիական սահմանափակումներից: Իհարկե, Հայաստանի Հանրապետությունում մշակված երկարաժամկետ երկու ռազմավարական ծրագրերում էլ առկա են մակրոտնտեսական ցուցանիշների համապատասխան կանխա-

տեսումներ, սակայն տնտեսագիտորեն դրանց փոփոխությունները հիմնավորված չեն: Դեմոգրաֆիական և բնական էկոլոգիական սահմանափակումներն ընդհանրապես բացակայում են ներկայացված ծրագրերից:

Ռազմավարական պլանավորման երկարաժամկետ հորիզոնը պահանջում է տնտեսական, ցիկլային և այլ դինամիկայի անխուսափելի տատանումների հաշվառում ըստ շրջափուլերի՝ ինչպես միջնաժամկետ, այնպես էլ երկարաժամկետ: Անհրաժեշտ է նախօրոք գնահատել, թե երբ է գալու հերթական ճգնաժամը, որոշել դրա բնույթն ու խորությունը, հետևանքները, սահմանափակումները: Այս ամենը անհրաժեշտ է ներառել ռազմավարական պլանների մեջ որպես հակաճգնաժամային մջոցառումների ծրագիր: Միաժամանակ անհրաժեշտ է հաշվի առնել ինչպես ներքին, այնպես էլ արտաքին ցիկլային տատանումները, որոնք կարող են ամբողջությամբ չհամընկնել: Նման վերլուծություններն իսպառ բացակայում են վերը նշված ծրագրերից նաև այն պատճառով, որ հայրենական տնտեսագիտական միտքը իվիճակի չէ նմանօրինակ խորը վերլուծություններ կատարել: Այստեղ խոսքը ոչ թե առանձին տնտեսագետների մասնագիտական ունակությունների, այլ Հայաստանում նման հիմնախնդիրներով զբաղվող ինստիտուտների բացակայության մասին է:

Շուկայական տնտեսությունում ռազմավարական պլանավորումը ինդիկատիվ բնույթ ունի: Այն, որ ԱՀՌԾ-ն և Կայուն զարգացման ծրագիրը ունեն ինդիկատիվ բնույթ, չի կարող հերքվել, սակայն ծրագրերով նախատեսվող զարգացումները ուղենիշ չեն տնտեսվարող սուբյեկտների համար: Սա առաջին հերթին պայմանավորված է նրանով, որ նման ծրագրերը դեռևս շատ կարճ ժամանակահատված է, որ կիրառվում են: Բացի դրանից, պետությունը վստահություն չի ներշնչում ոչ միայն արտասահմանյան ներդրողների համար, այլ առավել շատ ներքին տնտեսվարողների շրջանում:

Ռազմավարական պլաններն առավել իրատեսական են, երբ դրանք մշակվում են առաջնային հաշվեկշիռների համա-

կարգի հիման վրա: Իհարկե, նոբելյան դափնեկիր Վ. Լեոնտևի հաշվեկշռային մեթոդը բավականին հայտնի է հայրենական գիտական շրջանակներում, հետևապես կարծում ենք, որ այս առումով ներկայացված փաստաթղթերն ամբողջովին համապատասխանում են նմանօրինակ ծրագրերին ներկայացվող պահանջներին:

Մոցիալ-տնտեսական համակարգը բազմաչափանիշային ու բազմամակարդակ է: Այն բաժանվում է տարբեր չափանիշներով: Այդ իսկ պատճառով անհրաժեշտ է ռազմավարական պլանների համաձայնեցման գաղափարի հիման վրա ձևավորել հանրապետության տնտեսության զարգացման ռազմավարական պլանավորման ամբողջական հիերարխիա: Ըստ այդմ, հանրապետական ռազմավարական պլանները պետք է հիմնվեն մարզային ռազմավարական պլանների վրա, իսկ վերջիններս էլ պետք է արտահայտեն երկրի տնտեսության միասնական մակրոտնտեսական առաջնահերթությունները: Այս առումով անելիքներ դեռ շատ կան: ԱՀՌԾ-ը և «Կայուն զարգացման ծրագիր»-ը միակ ռազմավարական պլաններն են, որոնք դրվում են կառավարության գործունեության հիմքում: Չնայած վերջին տարիներին մարզերի զարգացման ծրագրեր նույնպես մշակվում են, սակայն դրանք հիմնականում դեկլարատիվ բնույթ ունեն:

Այս ամենից ելնելով՝ կարելի է եզրակացնել, որ ռազմավարական պլանավորման գործընթացով պետք է զբաղվեն բարձր մակարդակի պրոֆեսիոնալ մասնագետներ: Ոչ պրոֆեսիոնալությունը, ռազմավարական պլանավորման մտածելակերպով իրականացնողների և որոշումներ կայացնողների բացակայությունը կարող է էական վնաս հասցնել երկրի տնտեսությանը: Միաժամանակ անհրաժեշտ է ապահովել համապատասխան մասնագետների անընդհատ վերապատրաստումը, ինչպես նաև որակավորման բարձրացումը:

Պետության ռազմավարական-ինովացիոն գործառույթը ամենակարևորներից մեկն է և այն պետք է օրենսդրորեն հաստատվի: Հայաստանի Հանրապետությունում մինչ այժմ գո-

յություն չունի ռազմավարական պլանավորման վերաբերյալ օրենք: Առանց ռազմավարական պլանավորման նպատակները, կառուցվածքը, մշակման կարգը սահմանող օրենքի, կարծում ենք, անհնար է ակնկալել պետական պլանավորման համակարգի արդյունավետ գործունեություն:

Ռազմավարական պլանավորման գործընթացը Հայաստանի Հանրապետությունում դեռևս նոր է ներդրվում և բնականաբար այս գործընթացը չի կարող գերծ լինել թերություններից: Ընդհանուր առմամբ կարծում ենք, որ այս գործընթացում կառավարությունը որոշակի հաջողություններ ունեցել է. մասնավորապես՝ Հայաստանն ունի լավ կազմված բյուջետային գործընթաց: Բյուջետային գործընթացը հիմնականում բաժանված է երկու փուլի՝

- միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրի պատրաստում, որը պարունակում է մակրոֆինանսական դաշտը, ընդհանրացված միջոցների փաթեթը ու ֆինանսական քաղաքականության առանցքային գերակայությունները,
- բյուջեի պատրաստման մանրամասն գործընթաց:

Թեև «Հայաստանի Հանրապետության բյուջետային համակարգի մասին» օրենքն ինքնին չի սահմանում բյուջետային մանրամասն օրացույց, սակայն պահանջում է բյուջեի պատրաստումը սկսելու գործընթացի մասին վարչապետի կարգադրություն, որը պարունակում է մանրամասն ժամանակացույց: Կարծում ենք, որ նման մակարդակով պետք է մշակվի և իրականացվի նաև երկարաժամկետ ռազմավարական պլանների ամբողջ գործընթացը: Ցանկալի է, որ կառավարության կազմում անկախ որևէ մարմին, միգուցե կառավարությանն առընթեր որևէ նոր ծառայություն, օրինակ կառավարությանն առընթեր «Ռազմավարական պլանավորման ծառայություն» ստեղծվի: Իհարկե, մեր երկրի պետական ծառայության ուժճացված համակարգում նոր ստորաբաժանման ստեղծումը կարող է շռայլություն համարվել, բայց իր գործառույթներով

այս կառույցը մեր երկրի տնտեսական զարգացման համար կարևոր օղակ կարող է դառնալ:

Առանցքային հասկացություններ. ռազմավարական պլանավորում, ռազմավարական ծրագրեր, միջնաժամկետ ծախսային ծրագիր, կայուն զարգացման ծրագրի, աղքատության հաղթահարման ծրագիր, բյուջե, բյուջետային համակարգ, ինդիկատիվ պլանավորում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագիր, Երևան-2003, 155 էջ
2. Կայուն զարգացման ծրագիր, Երևան-2008, 312 էջ
3. Հայաստանի Հանրապետություն, Պետական ֆինանսների կառավարման բարեփոխումների առաջնահերթությունները, Համաշխարհային Բանկ-2010, 74 էջ
4. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения. М.: Экономика, 2002. С. 615
5. Методология стратегического планирования. <http://www.strategy.newparadigm.ru/strategy2.htm> /Մուտքի ամսաթիվը՝ 05.06.2012թ./

А. А. САРГСЯН

ВОЗМОЖНОСТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО ПЛАНИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ АРМЕНИЯ

Резюме

Роль государства как направляющей и регулирующей силы принимает особое значение в современных условиях функционирования РА, вставшей в конце XX в. на рыночный путь развития экономики.

Политика государства по созданию стимулов и условий для устойчивого экономического роста сегодня должна не только учитывать пространственные и региональные аспекты социально-экономического развития, но и воздействие глобальной системы мирового хозяйства подверженной кризисам. Отсюда - важность усиления роли государства в управлении развитием территорий и необходимость содействия со стороны Правительства РА процессу реализации стратегических приоритетов социально-экономического развития, повышения уровня и качества жизни населения, обеспечения высоких темпов устойчивого экономического роста, создания потенциала для будущего развития. Решение указанных задач невозможно без функционирования научно обоснованной системы стратегического планирования экономики, чему и посвящена данная статья.

Ключевые понятия: *стратегическое планирование, стратегические планы среднесрочных затрат, плана устойчивого развития, программа преодоления бедности, бюджет, бюджетная система, индикативно планирование.*

A. A. SARGSYAN
**OPPORTUNITIES FOR IMPROVING THE STRATEGIC
PLANNING OF THE ECONOMY IN THE REPUBLIC OF
ARMENIA**

Summary

The state's role as a guiding and regulatory forces take special importance in the current operating conditions of RA, has hit the end of XX century. on the market path of economic development.

State policy to create incentives and conditions for sustainable economic growth today must not only take into

account the spatial and regional dimensions of socio-economic development, but also the impact of the global system of world economy prone to crises. Hence - the importance of strengthening the state's role in managing the development of territories and the need for assistance from the Government of the RA process of implementing the strategic priorities of socio-economic development, improving the level and quality of life, ensuring high rates of sustainable economic growth, create potential for future development. The solution of these problems is impossible without a functioning science-based strategic planning system of the economy, which is devoted to this article.

Key concepts: *strategic planning, strategic plans, medium-cost plan for sustainable development, poverty alleviation program, budget, budget system, indikativnogoe planning.*